

## SXEDIO.330

**10.5.1956:** Ο ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΚΑΡΑΟΛΗΣ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΤΑΙ ΣΕ ΘΑΝΑΤΟ. Ο ΙΔΙΟΣ ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΠΟΔΡΑΣΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ ΚΑΙ ΑΠΑΓΧΟΝΙΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΚΑΝΕΙ

Στις **10 Μαΐου, 1956**, οι Βρετανοί εκτέλεσαν με απαγχονισμό δύο νέους, το Μιχαλάκη Καραολή από το Παλαιχώρι και τον Ανδρέα Δημητρίου, από τον Άγιο Μάμα Λεμεσού.

Οι δύο νέοι ήσαν οι πρώτοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ που οδηγούνταν στην αγχόνη από την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ την **1η Απριλίου 1955**.

Ο Μιχαλάκης Καραολής είχε γεννηθεί στις **13 Φεβρουαρίου 1934** στο Παλαιχώρι και ήταν φίλος με το συγχωριανό του Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, υπεύθυνο ομάδας του Εκτελεστικού στη Λευκωσία.

Ήταν απόφοιτος της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας και εργαζόταν στο τμήμα Φόρου Εισοδήματος.

Ο Μιχαλάκης Καραολής καταδικάστηκε για την εκτέλεση του Αστυνομικού Ηρόδοτου Πουλλή στη Λευκωσία στις **28 Αυγούστου 1955**.

Η εκτέλεση του Πουλλή που θεωρείτο συνεργάτης των Αγγλων έγινε μέρα μεσημέρι κι ήταν μια από τις πιο εντυπωσιακές ενέργειες της ΕΟΚΑ, που ήθελε να τιμωρήσει αυτούς που είχε πληροφορίες ότι πρόδιδαν τον αγώνα.

Στην ομάδα του Καραολή μετείχαν οι Ανδρέας Παναγιώτου, υπεύθυνος της ομάδας και ο Γιώργος Ιωάννου από το Καϊμακλί.

Η δολοφονία του Πουλλή έγινε λίγο μετά το τέλος συγκέντρωσης που οργάνωνε η Αριστερά στις **28 Αυγούστου 1955** στην Αλάμπρα, κοντά στην εκκλησία Φανερωμένης, στην καρδιά της Λευκωσίας

Την επιχείρηση επέβλεπε ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης μαζί με το Λεωνίδα Στεφανίδη από το Πραστειό Αμμοχώστου.

Η συγκέντρωση της Αριστεράς είχε ήδη

τελειώσει κι ο κόσμος άρχισε να αποχωρεί. Οι τρεις νέοι είχαν μείνει σχεδόν μόνοι με τους αστυνομικούς που παραφύλαγαν και παρακολουθούσαν τη συγκέντρωση κι οι οποίοι ετοιμάζονταν να αποχωρήσουν.

Την όλη επιχείρηση περιέγραψε ο Ανδρέας Παναγιώτου στο βιβλίο του Ν. Παπαναστασίου των εκδόσεων Χρ. Ανδρέου "Πεθαίνοντας για την Ελευθερία".

Σ' αυτή τη συγκλονιστική του μαρτυρία ο Ανδρέας Παναγιώτου αναφέρει ότι αυτός είναι που πυροβόλησε τον Πουλλή κι όχι ο Καραολής, ο οποίος χωρίς μεμψιμοιρίες και παράπονα και χωρίς να λυγίσει ανέβηκε στην αγχόνη σαν παλικάρι κι απαγχονίστηκε για τη συμμετοχή του στην εκτέλεση χωρίς ποτέ να μιλήσει για τους συνεργάτες του.

Ωστόσο σ' αυτή την επιχείρηση και ο Καραολής, σαν συνεργός στην εκτέλεση του Πουλλή, είχε ρίψει μερικές σφαίρες και ίσως να μη γνώριζε αν ήταν οι δικές του που σκότωσαν τον Πουλλή ή εκείνες του Ανδρέα Παναγιώτου.

Ανέφερε ο Ανδρέας Παναγιώτου:

"Ο Πουλλής βάδιζε με γοργό βήμα και μόλις βρέθηκε μπροστά από το περίπτερο, (Χαριτωνίδα) έσκυψε προς τη θυρίδα. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή εγώ βρέθηκα πίσω του.

Είχαμε τρέξει προς τα εκεί με τον Καραολή, γιατί υποψιαστήκαμε ότι ο Πουλλής θα πήγαινε μέσα στην Αλάμπρα, οπότε ήταν αδύνατο να κτυπήσουμε αφού στην είσοδο της βρίσκονταν αστυνομικοί, οι οποίοι την ώρα εκείνη ήταν έτοιμοι να αποχωρήσουν. Ο Πουλλής είχε γυρισμένη την πλάτη του προς εμένα κι έτσι όπως ήμουν πίσω του, σε απόταση ενός μέτρου περίπου ανέσυρα το περίστροφο μου με το δεξί μου χέρι, το έβαλα κάτω από το αριστερό σαν σταυρό, και του έριξα τον πρώτο πυροβολισμό, που τον έπληξε στην πίσω δεξιά πλευρά.

Τον είδα να ξαφνιάζεται και να στρίβει προς εμένα, οπότε του έριξα το δεύτερο κι αμέσως μετά τον τρίτο πυροβολισμό. Ο δεύτερος πυροβολισμός τον

έπληξε στο δεξιό ώμο, ενώ ο τρίτος στην καρδιά, αφού είχε στο μεταξύ στρίψει για καλά προς το μέρος μου.

Ο Καραολής, που ήταν πίσω μου, δεξιά, έριξε επίσης μερικούς πυροβολισμούς που φαίνεται ότι δεν έπληξαν τον Πουλλή. Κατά τη διάρκεια των πυροβολισμών, είδα τον Χαριτωνίδα μέσα από τη θυρίδα του περιπτέρου να σκύβει για να τους αποφύγει. Σφαίρες είμαι σίγουρος ότι ακούστηκαν να κτυπούν στη λαμαρίνα του περιπτέρου.

Ο Πουλλής μετά που έστριψε έκανε δυο βήματα κι ενώ έβαζε το χέρι του στην τζέπη, για ν' ανασύρει ίσως το όπλο του, έπεσε στο πεζοδρόμιο, μπροστά ακριβώς από το κατάστημα του Χρ. Π. Μιχαηλίδη, φωνάζοντας δυνατά "αααχ". Προτού πέσει θυμούμαι ότι για μια στιγμή αλληλοκοιταχτήκαμε στα μάτια".

Η εκτέλεση του Ηρόδοτου Πουλλή προκάλεσε αναστάτωση σε όσους βρίσκονταν στην περιοχή. Όμως κατά ανεξήγητο τρόπο κανένας από τους βρετανούς αστυνομικούς ή τους Τούρκους επικουρικούς που βρίσκονταν ένοπλοι σε μικρή απόσταση από τη σκηνή δεν αντιέδρασαν.

Ένας μόνο Τούρκος επικουρικός κινήθηκε για να τον καταδιώξει αλλά κι αυτός, όπως είπε, δεν μπόρεσε να βγάλει το περίστροφό του από την τζέπη του ή είπε ψέματα ότι βρισκόταν στην περιοχή απλώς για να στηθεί η υπόθεση στο δικαστήριο αργότερα, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Έτσι ο Ανδρέας Παναγιώτου αφού βεβαιώθηκε ότι ο Πουλλής ήταν πια νεκρός αποχώρησε ανενόχλητος από τη σκηνή χωρίς κανένα πρόβλημα κι έτρεξε στο Καϊμακλί, στο σπίτι του Γιώργου Ιωάννου, όπου είχαν δώσει ραντεβού.

Κανένας δεν έτρεξε προς αυτόν κι ούτε τον καταδίωξε.

Οι μοναδικοί που αντίδρασαν ήταν μερικοί Ελληνοκύπριοι της Αριστεράς, οι οποίοι όπως κατέθεσε αργότερα στο Δικαστήριο ένας από αυτούς θεώρησαν την εκπυρσοκρότηση των όπλων ως εκρήξεις βομβών που είχαν ριφθεί εναντίον των ηγετών τους.

Ένας από αυτούς, ο Χριστόδουλος Μιχαήλ, σαν άκουσε κάποιον να φωνάζει "συλλάβετέ τον, είναι αυτός που πυροβόλησε" έσπευσε ν' αντικόψει τον Καραολή, βάζοντας το ποδήλατό του μπροστά σ' εκείνο στο οποίο επέβαινε ο Καραολής για να απομακρυνθεί με ταχύτητα.

Έτσι με τη σύγκρουση των δύο ποδηλάτων ο Καραολής για να διαφύγει αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το δικό του και ν' απομακρυνθεί. Κι' αυτό αποδείχθηκε εκ των υστέρων μοιραίο για τον Καραολή. Γιατί από τον αριθμό του ποδηλάτου (για να έχει κάποιος ποδήλατο τότε έπρεπε να το εγγράψει στην Αστυνομία μια κι ήταν ένα από τα βασικά μέσα κυκλοφορίας για τη μάζα του λαού) άρχισαν οι Άγγλοι να ξετυλίγουν το νήμα που σε λίγες μέρες θα οδηγούσε στη σύλληψη του.

Ο Καραολής ήλθε σ' επαφή με τον αρχηγό του Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, ο οποίος συμφώνησε μαζί με το Γιαννάκη Δρουσιώτη, σημαντικό στέλεχος της Οργάνωσης που συνεργαζόταν αυτή την περίοδο στη Λευκωσία με ένα άλλο συγχωριανό του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη, τον Κυριάκο Μάτση, να κρυφθεί για λίγες μέρες.

Αφηγήθηκε ο Δρουσιώτης στον Πέτρο Στυλιανου (η Εποποιΐα των Κεντρικών Φυλακών) για τις μετέπειτα ενέργειες για απόκρυψη του Καραολή και φυγάδευσή του από τη Λευκωσία:

" Συναντηθήκαμε το βράδυ της ίδιας μέρας με τον αρχηγό των εκτελεστικών ομάδων Πολύκαρπο Γιωρκάτζη προς συντονισμό των ενεργειών και περαιτέρω δράση και αποφασίσαμε να κρατήσουμε τον Καραολή για δυο ή τρεις ημέρες κρυπτόμενο για να εξακριβώσουμε τί στοιχεία θα είχε η Αστυνομία.

" Μετά την εξακρίβωση αυτή θα αποφασίζαμε αν θα στελλόταν στις ανταρτικές ομάδες ή θα επανερχόταν στην ομάδα του. Για ασφαλέστερη διαμονή του έκρινα σκόπιμο να κρυφθεί εκτός της περιοχής Στροβόλου, όπου κατοικούσε και γι αυτό αποφασίστηκε να παραμείνει μαζί μας στο σπίτι μας στον Άγιο Δομέτιο, όπου μέναμε εκτάκτως με τον Κυριάκο Μάτση.

" Παρακάλεσα την κυρία Λευκή Χατζηαδάμου, την ιδιοκτήτρια της κατοικίας, να περιποιηθεί το Μιχαλάκη Καραολή, κι αφήσαμε τον Ππόλο να μείνει μαζί του με δυο αυτόματα τύπου στεν.

" Στο μεταξύ ειδοποιήθηκα μέσω του τμήματος πληροφοριών της οργάνωσης ότι η αστυνομία καταζητούσε τον Καραολή κι ότι ήταν μάλλον βέβαιο ότι υπήρχαν μάρτυρες που κατασκευάστηκαν εκ των υστέρων που θα κατέθεταν ότι είδαν τον Καραολή να πυροβολεί κλπ.

" Σχεδόν αμέσως ειδοποίησα τον αρχηγό, σε νυκτερινή επαφή που είχα μαζί του στην Κακοπετριά, ότι για την εκτέλεση του Πουλλή καταζητείτο δικός μας και ζήτησα έγκριση για την αποστολή του σε μια από τις ανταρτικές ομάδες.

" Τελικά υποδείχθηκε από τον αρχηγό, όπως με τη σύμφωνη γνώμη του Καραολή, αυτός να αποσταλεί το ταχύτερο είτε στο Ρένο Κυριακίδη στην περιοχή Κακοπετριάς, μέσω Πολυστύπου είτε στην περιοχή Σπηλιών Κυπερούντας, είτε στο Γρηγόρη Αυξεντίου, από τη Λύση, μέσω Λευκονοίκου, στον Πενταδάκτυλο.

" Η κακοτυχία όμως της επιχειρήσεως ήταν άνευ προηγουμένου.

" Το αυτοκίνητο-σύνδεσμος που θα ερχόταν από τον Πολύστυπο καθυστέρησε πάρα πολύ, λόγω ερευνών στην περιοχή Περιστερώνας- Ακακίου.

" Έτσι ο βρακοφόρος οδηγός του αυτοκινήτου Φορντ καθυστερούσε να εμφανισθεί και κατ' ανάγκην αποφασίστηκε να σταλεί στον Πενταδάκτυλο".

Ο Δρουσιώτης κάλεσε τον έκτακτο σύνδεσμο της οργάνωσης για την περιοχή Πενταδακτύλου Ανδρέα Χριστούδη, που εργαζόταν ως Γραμματέας στην Ιερά Αρχιεπισκοπή.

Του παρέδωσε μάλιστα και δύο πιστόλια και τον διέταξε να μεταφέρει τον Καραολή, όπως νόμιζε καλύτερα, στην περιοχή του Αυξεντίου.

Ταυτόχρονα ο Δρουσιώτης έδωσε στον Καραολή ένα πρόχειρο σημείωμα με εντολή να το καταστρέψει ή να το καταπιεί εάν διακινδύνευε, και το οποίο

απευθυνόταν στον Αυξεντίου για να πεισθεί, από το γραφικό χαρακτήρα του, ότι τον έστελλε η οργάνωση, και δεν ήταν πράκτορας των Αγγλων.

Το σημείωμα απευθυνόταν στον Αυξεντίου (Ζήδρο) και το υπέγραφε ο Δρουσιώτης κι' αυτός με το ψευδώνυμο του "Αβέρωφ".

Εγγραφε ο Δρουσιώτης στον Αυξεντίου:

"Ζήδρο, σου στέλλω τον φέροντα το παρόν σημείωμα και να τον προσέξεις καλά. Είναι καλό παιδί και πατριώτης μέχρι αυτοθυσίας. Μπορείς να του έχεις εμπιστοσύνη. Δεν πρέπει να μάθει κανείς την ταυτότητά του".

Με τη σημείωση στην τζέπη ο Καραολής μπήκε στο αυτοκίνητο του Χριστούδη στις 3 Σεπτεμβρίου- μια βδομάδα μετά την εκτέλεση του Πουλλή- και κατευθύνθηκαν προς την Αμμόχωστο.

Προχώρησαν προς τη Μεσαορία οπότε στο δρόμο λίγο έξω από το τουρκικό χωριό Τζιάος αντιλήφθηκαν "μπλόκο" της Αστυνομίας που ερευνούσε τους διερχομένους.

Ο Μιχαλάκης Καραολής κατέβηκε από το αυτοκίνητο και πεζός προσπάθησε να παρακάμψει το "μπλόκο", ενώ ο Χριστούδης συνέχισε το δρόμο του προσπερνώντας χωρίς κανένα πρόβλημα το "μπλόκο".

Όχι όμως κι ο Καραολής τον οποίο είδε ο Τούρκος Λοχίας του αστυνομικού σταθμού Τζιάους Τ. Μουσταφά, ο οποίος τον συνέλαβε και τον οδήγησε στο σταθμό.

Στο μεταξύ είχε οδηγηθεί στο σταθμό κι ο Χριστούδης ο οποίος πήγε να πάρει κάτι από το αυτοκίνητο του και αντί να επιστρέψει μπήκε σ' αυτό κι απομακρύνθηκε.

Μέσα στο αυτοκίνητο βρίσκονταν ακόμα τα δύο πιστόλια που του είχε δώσει ο Δρουσιώτης και φοβόταν ότι σε μια έρευνα ίσως τα εύρισκαν οπότε κινδύνευαν κι οι δύο. Οι Τούρκοι αστυνομικοί δεν τον καταδίωξαν.

Τα νέα της σύλληψης του Καραολή έφθασαν στην οργάνωση και στον αρχηγό της ΕΟΚΑ αμέσως ο οποίος

διέταξε επίθεση για την απελευθέρωση του. Όμως οι Άγγλοι είχαν αναγνωρίσει την ταυτότητα του Καραολή και τον μετέφεραν στην Αμμόχωστο όπου τον κατηγορήσαν για την εκτέλεση του Πουλλή. Απ' εκεί τον μετέφεραν στη Λευκωσία.

Κι εδώ όμως ο Γιωρκάτζης δεν έμεινε αδρανής. Πληροφορήθηκε το χώρο που είχαν τοποθετήσει το ποδήλατο του Καραολή οι Άγγλοι κι αποφάσισε να εξαφανίσει ένα σημαντικό τεκμήριο σε βάρος του. Μια βόμβα τοποθετήθηκε στις αποθήκες χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Την υπεράσπιση του Καραολή ανέλαβε ομάδα εγκρίτων δικηγόρων της Λευκωσίας: Στέλιος Παυλίδης, Γεώργιος Χρυσάφινης, Αντώνης Ιντιάνος, Αιμίλιος Αιμιλιανίδης, Γλαύκος Κληρίδης και Τίτος Φάνος.

Για την κατηγορούσα αρχή παρουσιάστηκε ο τουρκοκύπριος, προσωρινός Γενικός Αντιεισαγγελέας, Ραούφ Ντενκτάς, ο οποίος ανοίγοντας την υπόθεση ενώπιον του Κακουργιοδικείου στις **24 Οκτωβρίου 1955** (πρακτικά από το περιοδικό της Εθναρχίας "Ελληνική Κύπρος", τεύχη **79-82**) χαρακτήρισε τη δολοφονία του Πουλλή ως μια από τις πιο σκληρές και χωρίς προηγούμενο στην εγκληματολογική ιστορία της Κύπρου.

Ο Ντενκτάς κατέβαλε κάθε προσπάθεια για να παρουσιάσει την εκτέλεση του Πουλλή ως έργο της ΕΟΚΑ και παρουσίασε μαρτυρία για να αποδείξει ότι ο " Ζήδρος" που αναφερόταν στο σημείωμα που βρέθηκε στην κατοχή του Καραολή ήταν ο Γρηγόρης Αυξεντίου.

Ακόμα στην προσπάθειά του να επιτύχει καταδίκη του Καραολή δεν δίστασε να παρουσιάσει και ψεύτικη ή στημένη μαρτυρία, όπως συνέβη με ένα από τους μάρτυρες του τον οποίο ο Αρχιδικαστής Χάλλιναν που εκδίκασε την υπόθεση τον χαρακτήρισε αναξιόπιστο.

Ο Μάρτυρας αυτός ήταν ο Τούρκος οδηγός ταξί Χουσεΐν Μεχμέτ Τσιγκίς, ο οποίος είχε ισχυρισθεί ότι βρισκόταν στη σκηνή της εκτέλεσης του Πουλλή.

Ο συνήγορος του Καραολή Στέλιος Παυλίδης υπέβαλε στο Κακουργιοδικείο ότι ο Τσιγκίς, που είχε

μεταφερθεί στην Τουρκία για λόγους ασφάλειας μέχρι τη δίκη, είπε ψέματα.

Η μαρτυρία του ήταν πραγματικά στημένη. Είπε ότι βρισκόταν στη συγκέντρωση, όπου τον μόνο που γνώριζε ήταν τον Πουλλή για να μη δημιουργήσει προφανώς προβλήματα με άλλες ερωτήσεις που θα του υπέβαλλαν οι δικηγόροι υπεράσπισης. Αλλά το σοβαρότερο ήταν ότι είπε πως ο ένας από τους δυο που του επιτέθηκαν στην αρχή βρισκόταν μπροστά από τον Πουλλή έχοντας τη ράχη του προς αυτόν, ενώ αυτό ποτέ δεν είχε γίνει.

Ο Τσιγκίς έκαμε ακόμα ένα μοιραίο λάθος. Είπε ότι αγόρασε παγωτό από το ζαχαροπλαστείο του Τούρκου Χουσεΐν Τζιαχίντι Μπέτεβη, που βρισκόταν στην οδό Λήδρας, στην περιοχή της σκηνής του φόνου. Ομως η Αστυνομία κι ο Ντενκτάς δεν είχαν ερευνήσει αν εκείνη τη μέρα το Ζαχαροπλαστείο λειτουργούσε.

Ετσι όταν ο Μπέτεβης παρουσιάστηκε στο Δικαστήριο σαν μάρτυρας υπεράσπισης διέψευσε τον ισχυρισμό του Τσεγκίς λέγοντας ότι κανένα πελάτη δεν είχε εξυπηρετήσει εκείνη την ημέρα γιατί το ζαχαροπλαστείο του ήταν ουσιαστικά κλειστό.

Ο συνήγορος υπεράσπισης Στέλιος Παυλίδης παρουσίασε στο Δικαστήριο μαρτυρία ότι ο Τσιγκίς την ώρα της δολοφονίας του Πουλλή εργαζόταν κι ότι μετέφερε πελάτες σε κάποιο γάμο.

Ωστόσο το δικαστήριο δέχθηκε τη μαρτυρία των μαρτύρων κατηγορίας Φεβζή Ντιρέκογλου, υπαλλήλου της διοίκησης και ειδικού χωροφύλακα και Μεχμέτ Ισμαήλ, ειδικού αστυνομικού, παρά τα αντιφατικά σημεία των καταθέσεων τους, που έδιναν την εντύπωση ότι κι αυτών η μαρτυρία ήταν στημένη ή καλά κτενισμένη κι ότι στόχος του Ντενκτάς και γενικά της Κατηγορούσης Αρχής ήταν να καταδικάσουν οπωσδήποτε τον Καραολή φορτώνοντας του τη δολοφονία του Πουλλή, χωρίς να νοιάζονται αν από το πιστόλι του είχαν ριφθεί οι σφαίρες ή αν αυτός πράγματι ήταν ο πραγματικός εκτελεστής ή απλός συνεργός στην εκτέλεση.

Η αντίφαση στα όσα ανέφεραν οι Ντιρέκογλου

και Ισμαήλ ήταν σαφής: Όσοι είδαν τον Καραολή, και θα πρέπει να το είχαν προσέξει κι οι μάρτυρες που τον αναγνώρισαν αργότερα σε αναγνωριστική παράταξη, φορούσε άσπρο πουκάμισο ενώ η μαρτυρία που παρουσιάστηκε μιλούσε για ένα άτομο που φορούσε μπλέ πουκάμισο.

Ιδιαίτερα οι Ντιρέκογλου και Ισμαήλ στη μαρτυρία των οποίων στηρίχθηκε εν πολλοίς το Κακουργιοδικείο είχαν καταθέσει διαφορετικά πράγματα. Ο Ντιρέκογλου ανέφερε στο δικαστήριο ότι αυτός που καταδίωκε μετά την εκτέλεση του Πουλλή φορούσε άσπρο πουκάμισο.

Ο Μεχμέτ Ισμαήλ είπε το αντίθετο: Αυτός που καταδίωκε, πρόσθεσε, φορούσε ανοικτό μπλέ πουκάμισο.

Οι διαφορές όμως δεν θεωρήθηκαν σημαντικές για το Κακουργιοδικείο, ενώ ο Ραούφ Ντενκτάς ισχυρίστηκε, και το Κακουργιοδικείο σκόπιμα δεν διαφώνησε μαζί του, ότι το μπλε πουκάμισο μπορεί από μεγάλη απόσταση να θεωρηθεί και ως άσπρο.

" Το πουκάμισο είναι ενώπιόν σας κι είναι μπλε" είπε ο δικηγόρος Υπεράσπισης Γ. Χρυσ αφίνης στο Δικαστήριο σε κατοπινό στάδιο. "Μόνο ένας ταχυδακτυλουργός θα μπορούσε να αντικαταστήσει το μπλε πουκάμισο με λευκό και το αντίθετο. Αν ένα πρόσωπο ισχυρίζεται ότι το μπλε αυτό πουκάμισο από απόσταση είκοσι μέτρων φαίνεται, μέρα μεσημέρι και ως άσπρο, εν τοιαύτη περιπτώσει αυτό θα σήμαινε ότι το πρόσωπο αυτό θα ήταν ικανό να λέγει ότι του υποβάλουν".

Μια άλλη αντίφαση που δείχνει την επιδίωξη του Ντενκτάς και των Δικαστών και γενικά της αποικιοκρατικής Κυβέρνησης να καταδικάσουν πάση θυσία τον Καραολή και να δώσουν την προειδοποίηση στα μέλη της ΕΟΚΑ ότι η δράση τους δεν θα ήταν χωρίς συνέπειες, ήταν το γεγονός ότι εναντίον του Πουλλή ρίφθηκαν σφαίρες από δυο πιστόλια: Το **0,32** που κρατούσε ο Καραολής και το **0,38** που κρατούσε ο Παναγιώτου.

Οι τρεις σφαίρες των **0,38** που ρίφθηκαν από το πιστόλι του Ανδρέα Παναγιώτου καρφώθηκαν στο σώμα του Πουλλή, ενώ οι σφαίρες του Καραολή κτύπησαν στο περίπτερο, στο οποίο στεκόταν ο Πουλλής.

Όμως ο Ντενκτάς κι η Εισαγγελία δεν γνοιάστηκαν γι' αυτή τη λεπτομέρεια. Στο Δικαστήριο έγινε αναφορά μόνο στις σφαίρες που βρέθηκαν στο σώμα του Πουλλή για να μη δημιουργηθούν προφανώς είτε σύγχυση είτε αντίφαση στη μαρτυρία που δυνατόν να κατέληγε υπέρ του Καραολή.

Ο ίδιος ο Καραολής έδωσε μια λεπτομερή κατάθεση στο Δικαστήριο τοποθετώντας τον εαυτό του σε άλλο σημείο από τη σκηνή της εκτέλεσης του Πουλλή, ενώ πολλοί μάρτυρες υπεράσπισης, που παρήλασαν από το Δικαστήριο, επιβεβαίωσαν τα όσα είχε αναφέρει.

Ενας σημαντικός μάρτυρας θεωρείτο απ' όλους ο Χριστόδουλος Μιχαήλ, ο άνθρωπος που είχε καταδιώξει τον Καραολή μετά τους πυροβολισμούς και μάλιστα είχε συγκρουσθεί το ποδήλατό του με εκείνο του Καραολή, με αποτέλεσμα αυτός να το εγκαταλείψει και να φύγει, οπότε η Αστυνομία βρήκε το νήμα για να τον καταδιώξει και να τον θεωρήσει ύποπτο για τη δολοφονία του Πουλλή.

Ο Χριστόδουλος Μιχαήλ, ωστόσο, κατέθεσε αργότερα στο Δικαστήριο ότι δεν μπορούσε να πει αν ο κατηγορούμενος Καραολής ήταν αυτός που είχε καταδιώξει προσθέτοντας ότι εκείνος φορούσε άσπρο πουκάμισο κι όχι μπλε.

Γιατί όμως οι Αριστεροί καταδίωξαν τον Καραολή μετά τους πυροβολισμούς;

Μια εξήγηση έδωσε ο Παναγιώτης Καλλής από την Αθηαίνου, κι' αυτός μέλος της Αριστεράς, που βρισκόταν στη συγκέντρωση μαζί με τους συγχωριανούς του Ιορδάνη Πέτρου Τσεμπεργή, Ανδρέα Κυθραιώτη, Ευάγγελο Κουμενή και Γεώργιο Αρτέμη. Είπε ότι όταν είδε **3-4** άτομα να καταδιώκουν ένα άτομο και να φωνάζουν "πιάστε τον έρριξε βόμβα" τους ακολούθησε νομίζοντας ότι το πρόσωπο αυτό είχε ρίψει βόμβα εναντίον των ηγετών της Αριστεράς κι

όχι γιατί ήταν μέλος της ΕΟΚΑ.

Ο Καλλής ανέφερε ότι δεν αναγνώρισε τον Καραολή ως τον άνθρωπο που καταδίωξε και πρόσθεσε ότι ο άγνωστος που καταδίωκε φορούσε σκούρο παντελόνι, πιθανόν μπλε και κιτρινωπό πουκάμισο και ήταν μετρίου αναστήματος.

Ακόμα ανέφερε ότι δεν αναγνώρισε τον Καραολή σε αναγνωριστική παράταξη που έγινε στην Αστυνομία ως το πρόσωπο που καταδίωξε.

Οι δικηγόροι του Καραολή έστησαν ένα ισχυρό, όπως πίστευαν, άλλοθι για τον πελάτη τους, που το στήριξαν με μαρτυρίες που παρουσίασαν για το σκοπό αυτό.

Ωστόσο όσα ανέφερε στην απολογία του στο Δικαστήριο δεν έγιναν πιστευτά.

Ο Αντιεισαγγελέας Ραούφ Ντενκτάς ανέλαβε να παρουσιάσει τον Καραολή ως άνθρωπο που θα θυσιάζε και τη ζωή του ακόμα προκειμένου να επιτύχει το στόχο του καθώς ο Αρχιδικαστής υπέβαλε σωρεία διευκρινιστικών ερωτήσεων στον κατηγορούμενο πάνω στο ίδιο πνεύμα.

ΝΤΕΝΚΤΑΣ: Είσαι φιλόθρησκος;

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Είμαι Χριστιανός.

ΝΤΕΝΚΤΑΣ: Αν ορκιζόσουν εν ονόματι της Αγίας Τριάδας για να εκτελέσεις κάτι θα τηρούσες τον όρκο σου;

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Θα κοίταζα ποιος ήταν ο αντικειμενικός σκοπός.

ΑΡΧΙΔΙΚΑΣΤΗΣ: Αν μέρος του όρκου διαλάμβανε τον όρο ότι αυτός που τον λαμβάνει θα υποχρεωνόταν να υπακούει τυφλά κάποιον άλλο, θα εκτελούσες οποιαδήποτε πράξη που θα σου υπαγόρευε;

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Θα κοίταζα πριν δώσω τον όρκο πώς θα δεσμευόμουν.

ΑΡΧΙΔΙΚΑΣΤΗΣ: Υπέθεσε ότι πήρες τέτοιο όρκο. Θα υπάκουες τυφλά στις οδηγίες "κάποιου";

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Νομίζω ότι ουδέποτε θα βρισκόμουν στη θέση αυτή.

ΑΡΧΙΔΙΚΑΣΤΗΣ: Δηλαδή δεν θα έπαιρνες τέτοιο

όρκο;

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Μάλιστα.

ΑΡΧΙΔΙΚΑΣΤΗΣ: Γνώριζες ότι όσους υπηρετούν στο Στέμμα η ΕΟΚΑ τους θεωρεί προδότες;

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Οχι.

ΝΤΕΝΚΤΑΣ: Γνώριζες τον Πουλλή;

ΚΑΡΑΟΛΗΣ: Οχι, ούτε καν εξ όψεως.

Ωστόσο, το Δικαστήριο χωρίς να λάβει υπ' όψη τόσο τα όσα ανέφερε ο Καραολής όπως και όλα τα άλλα στοιχεία που κατατέθηκαν ενώπιον του από τους διάφορους μάρτυρες και που δημιουργούσαν, αν όχι ισχυρό άλλοθι για τον Καραολή, τουλάχιστον αμφιβολία για την παρουσία του στη σκηνή της δολοφονίας του Πουλλή, τον βρήκε ένοχο και τον καταδίκασε σε θάνατο.

"Μιχαήλ Σάββα Καραολή", είπε ο Αρχιδικαστής Σερ Ερικ Χάλλιναν, απευθυνόμενος στον κατηγορούμενο, "βρέθηκες ένοχος φόνου και καταδικάζεσαι σε θάνατο. Η ποινή σου είναι να κρεμασθείς από το λαιμό μέχρις ότου πεθάνεις. Είθε ο Θεός να φανεί ίλεως επί της ψυχής σου".

Ο Καραολής συνέχιζε να αρνείται ενοχή και δέχθηκε την καταδίκη με μεγάλη ψυχραιμία και χωρίς παράπονα.

Όταν ο Δικαστής τον ρώτησε τι είχε να πει πριν του επιβάλει ποινή απάντησε απλά ότι ήταν αθώος. Ούτε μια λέξη δεν έβγαλε από το στόμα του για τους συντρόφους του, παρ' όλον ότι γνώριζε ότι βρίσκονταν στις φυλακές, τόσο ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, όσο κι ο Ανδρέας Παναγιώτου κι ο Γιώργος Ιωάννου, κι ετοιμάστηκε να ανέβει στο ικρίωμα της αγχόνης σαν πραγματικό παλικάρι και χωρίς κανένα παράπονο.

Ενώ συνεχιζόταν η δίκη του Μιχαλάκη Καραολή η ΕΟΚΑ κατάρτισε σχέδια για την απόδραση του από τις Φυλακές.

Τα σχέδια αποτελούσαν μια πολύ σημαντική προσπάθεια της οργάνωσης να δώσει ένα σημαντικό πλήγμα στους αποικιοκράτες και για ν' αποδείξει ότι βρισκόταν παντού- από τις πόλεις, το αντάρτικο κι

ακόμα και στο κέντρο της διοίκησης τους.

Στα σχέδια αναμίχθηκε μια πλειάδα αγωνιστών της ΕΟΚΑ μεταξύ των οποίων οι Γιαννάκης Δρουσιώτης, Κυριάκος Μάτσης, πατέρας Φώτιος Καλογήρου, Ησύχιος Σοφοκλέους, Πάμπος Τερκουράφης, Δώρος Πουλλής, Παρασκευάς Κύρου, Πέτρος Γιαννουρής, Τάκης Κωνσταντίνου, Ανδρέας Γεωργιάδης και Κώστας Δαμασκηνός.

Το σχέδιο για την απελευθέρωση του Μιχαλάκη Καραολή πήρε την ονομασία " Αβέρωφ" από το ψευδώνυμο του Γιαννάκη Δρουσιώτη- ενός από τους πιο στενούς συνεργάτες του αρχηγού της ΕΟΚΑ στην επαρχία Λευκωσίας αυτή την περίοδο.

Το σχέδιο τέθηκε σ εφαρμογή στις **15** Σεπτεμβρίου **1955**. Εκτοτε έγιναν τέσσερις συνολικά προσπάθειες που πρόβλεπαν όπως οι άνθρωποι της οργάνωσης που εργάζονταν στις φυλακές θα βοηθούσαν στην απελευθέρωση του Καραολή.

Το σχέδιο είχε καταρτισθεί με τέτοια λεπτομέρεια που δεν υπήρχε κανένας τρόπος να επισημανθεί από τους Άγγλους, ενώ ήταν εγγυημένη η επιτυχία του. Ο Μιχαλάκης Καραολής θα μπορούσε να βγει απο τις φυλακές χωρίς κανένα πρόβλημα και να ενωθεί με την Οργάνωση.

Ωστόσο κάποιος ή κάποιοι στις φυλακές που πληροφορήθηκαν το σχέδιο απόδρασης του τον προειδοποίησαν ότι υπήρχε κίνδυνος να δολοφονηθεί τόσο ο ίδιος όσο κι εκείνοι που θα τον συνόδευαν κι έτσι οι επανειλημμένες προσπάθειες να αποδράσει αναβάλλονταν, με δική του εισήγηση, την τελευταία στιγμή.

Ιδιαίτερα σε μια περίπτωση οι Δεσμοφύλακες μέλη της Οργάνωσης είχαν κατορθώσει να μεταφέρουν τον Καραολή λίγα μόλις βήματα από την έξοδο των φυλακών, αλλά ο ίδιος ακύρωσε την απόδραση του την τελευταία στιγμή.

Σ' αυτές τις προσπάθειες επιστρατεύθηκε κι ο φίλος και πρώην ομαδάρχης του στις ομάδες κρούσεως Πολύκαρπος Γιωρκάτζης ο οποίος ήταν υπόδικος στις Κεντρικές φυλακές αυτή την περίοδο.

Ο Γιωρκάτζης διαμήνυσε στον Καραολή να συμφωνήσει να αποδράσει σύμφωνα με το σχέδιο ΑΒΕΡΩΦ "καθότι", σύμφωνα με το ημερολόγιο ενός από τους ηγήτορες του, του Παρασκευά Κύρου που εργαζόταν στις Κεντρικές Φυλακές και το οποίο παραθέτει ο Πέτρος Στυλιανού στο βιβλίο του " Η Εποποιία των Κεντρικών Φυλακών", "οι άνδρες που αποτελούσαν μέλη του σχεδίου αυτού ήταν άνδρες της ΕΟΚΑ τους οποίους όρισε η Οργάνωση και εκτελούσαν καθήκοντα και σχετικές διαταγές".

Ο Καραολής όμως σε ιδιόχειρη αναφορά του στον αρχηγό της ΕΟΚΑ ανέφερε ότι ανησυχούσε μήπως δολοφονηθεί τόσο ο ίδιος, αλλά ιδιαίτερα ο άνθρωπος που θα τον συνόδευε για να αποδράσει.

Είχε ήδη αποφασίσει να θυσιασθεί και θα ανέβαινε σε λίγες μέρες στο ικρίωμα της αγχόνης χωρίς κανένα παράπονο. Ομως δεν ήθελε να χάσει έναν άλλος τη ζωή του, όπως πίστευε, για χάρη του.

Μετά την καταδίκη του ο Μιχαλάκης Καραολής υπέβαλε έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο και το Ανακτοσυμβούλιο στο Λονδίνο, οι οποίες όμως απερρίφθησαν ενώ ο Χάρτιγκ αρνήθηκε να του δώσει χάρη την τελευταία στιγμή.

Ετσι, γύρω στο μεσημέρι της 9ης Μαΐου, 1956, ο ιερέας των Κεντρικών Φυλακών Παπαντώνης Ερωτοκρίτου, κλήθηκε από τους υπευθύνους να επισκεφθεί τους δυο μελλοθάνατους Μιχαλάκη Καραολή και Ανδρέα Δημητρίου.

Ο Διοικητής των Φυλακών του είπε ότι οι Καραολής και Δημητρίου θα εκτελούνταν και τον κάλεσε να τους εξομολογήσει.

Το βράδυ γύρω στις 7.30 ο Παπαντώνης κοινώνησε τους δυο νέους.

Λίγο προηγουμένως ο Καραολής έγραφε το τελευταίο του γράμμα προς το θείο του Δαμιανό Καμένο, στο οποίο τόνιζε ότι δεν ήθελε να κλάψει κανένας για το χαμό του:

"Με απόλυτη ψυχική γαλήνη σας απευθύνω το λόγο του τελευταίου αποχαιρετισμού, χωρίς όμως να αποκρύπτω την πικρία που μου προκάλεσε η στέρηση

μιας αποχαιρετιστηρίου επίσκεψης εκ μέρους των πλέον στενών τουλάχιστον, συγγενών. Ελπίζω ότι όλοι θα κρατήσουν την ψυχραιμία τους και ότι το κουράγιο δεν θα λείψει. Θα ήταν πραγματική ικανοποίηση για μένα αν όλοι και ιδιαίτερα η μητέρα μου τα καταφέρουν να αποφύγουν τους θρήνους και τους σπαραγμούς για μένα. Εμένα δεν πρέπει να με λυπάστε, διότι κι εγώ δεν βλέπω να είμαι τόσοσ αξιόκλαυστος. Κι' εφ' όσον εγώ δεν βρίσκω λόγο για να κλαίω τον εαυτό μου, τότε ούτε κι οι δικοί μου δεν πρέπει να κλαίνε."

Δίπλα στον Καραολή βρισκόταν το κελλί του Ανδρέα Δημητρίου που περίμενε κι' αυτός τη δική του εκτέλεση.

Οι δυο νέοι δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους, αλλά τους είχε ενώσει ο κοινός αγώνας για την ελευθερία της πατρίδας τους και τώρα ανέβαιναν μαζί το ικρίωμα της αγχόνης.

Ετσι τα ξημερώματα της 10ης Μαΐου, 1956, ένα χρόνο μετά την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα, οι φρουροί των φυλακών, κατευθύνθηκαν προς τα κελιά των δυο μελλοθανάτων κι ενώ οι εκατοντάδες των κρατουμένων έψαλλαν το "τη Υπερμάχω Στρατηγέ τα Νικητήρια" και τον Εθνικό Ύμνο, τους οδήγησαν στην αγχόνη.

Οι Αγγλοι αρνήθηκαν να παραδώσουν τις σορούς των δυο νέων στους συγγενείς τους για να τους θάψουν. Τους έθαψαν σε μια γωνιά των Κεντρικών Φυλακών, σε μικρή απόσταση από την αγχόνη μετονομάστηκε σε "Φυλακισμένα Μνήματα".